Evropský parlament
2024-2029

Výbor pro zahraniční věci

2025/2020(INI)

18.2.2025

NÁVRH ZPRÁVY

o zprávách Komise o Černé Hoře za roky 2023 a 2024
(2025/2020(INI))

Výbor pro zahraniční věci

Zpravodaj: Marjan Šarec

OBSAH

Strana

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU 3

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ.....9

PŘÍLOHA: SUBJEKTY NEBO OSOBY, OD NICHŽ ZPRAVODAJ OBDRŽEL PODNĚTY 11

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

o zprávách Komise o Černé Hoře za roky 2023 a 2024
(2025/2020(INI))

Evropský parlament,

– s ohledem na Dohodu o stabilizaci a přidružení mezi Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na jedné straně a Republikou Černá Hora na straně druhé[1], jež vstoupila v platnost dne 1. května 2010,

– s ohledem na žádost Černé Hory o členství v Evropské unii ze dne 15. prosince 2008,

– s ohledem na stanovisko Komise ze dne 9. listopadu 2010 k žádosti Černé Hory o členství v Evropské unii (COM(2010)0670), na rozhodnutí Evropské rady z jednání ve dnech 16.–17. prosince 2010 o udělení statusu kandidátské země Černé Hoře a na rozhodnutí Evropské rady ze dne 29. června 2012 o zahájení přístupových jednání s Černou Horou,

– s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1529 ze dne 15. září 2021, kterým se zřizuje Nástroj předvstupní pomoci (NPP III)[2],

– s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1449 ze dne 14. května 2024 o zřízení nástroje pro reformy a růst pro země západního Balkánu[3],

– s ohledem na závěry předsednictví Evropské rady ze zasedání v Soluni ve dnech 19.–20. června 2003,

– s ohledem na prohlášení ze summitů EU – západní Balkán ze dne 13. prosince 2023 v Bruselu a ze dne 18. prosince 2024 v Bruselu,

– s ohledem na berlínský proces zahájený dne 28. srpna 2014,

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 6. října 2020 nazvané „Hospodářský a investiční plán pro západní Balkán“ (COM(2020)0641),

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 8. listopadu 2023 nazvané „Sdělení o politice rozšíření EU pro rok 2023“ (COM(2023)0690), doprovázené pracovním dokumentem útvarů Komise nazvaným „Zpráva o Černé Hoře za rok 2023“ (SWD(2023)0694),

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 8. listopadu 2023 nazvané „Nový plán růstu pro západní Balkán“(COM(2023)0691),

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 20. března 2024 o předvstupních reformách a přezkumech předvstupní politiky (COM(2024)0146),

[1] Úř. věst. L 108, 29.4.2010, s. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2010/224/oj.
[2] Úř. věst. L 330, 20.9.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj.
[3] Úř. věst. L 2024/1449, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj.

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 24. července 2024 nazvané „Zpráva o právním státu 2024“ (COM(2024)0800), doprovázené pracovním dokumentem útvarů Komise nazvaným „Zpráva o právním státu 2024 – Stav právního státu v Evropské unii. Kapitola o stavu právního státu v Černé Hoře“ (SWD(2024)0829),

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 30. října 2024 nazvané „Sdělení o politice rozšíření EU pro rok 2024“ (COM(2024)0690), doprovázené pracovním dokumentem útvarů Komise nazvaným „Zpráva o Černé Hoře za rok 2024“ (SWD(2024)0694),

– s ohledem na přehled a hodnocení programu hospodářských reforem Černé Hory ze strany Komise ze dne 31. května 2023 a 13. června 2024 a na společné závěry hospodářského a finančního dialogu mezi EU a západním Balkánem a Tureckem, které přijala Rada dne 16. května 2023, a na společné závěry hospodářského a finančního dialogu mezi EU a partnery ze západního Balkánu, Tureckem, Gruzií, Moldavskou republikou a Ukrajinou, které přijala Rada dne 14. května 2024,

– s ohledem na mezivládní přístupové konference EU a Černé Hory, které se konaly ve dnech 22. června 2021, 13. prosince 2021, 29. ledna 2024, 26. června 2024 a 16. prosince 2024,

– s ohledem na 11. zasedání Rady stabilizace a přidružení EU-Černá Hora, které se konalo dne 14. července 2022,

– s ohledem na prohlášení a doporučení přijatá na 22. schůzi Parlamentního výboru pro stabilizaci a přidružení EU-Černá hora, která se konala ve dnech 31. října a 1. listopadu 2024,

– s ohledem na přistoupení Černé Hory k NATO dne 5. června 2017,

– s ohledem na zvláštní zprávu Evropského účetního dvora 01/2022 ze dne 10. ledna 2022 nazvanou „Podpora EU určená na posilování právního státu na západním Balkáně: navzdory úsilí přetrvávají zásadní problémy“,

– s ohledem na své doporučení ze dne 23. listopadu 2022 Radě, Komisi a místopředsedovi Komise, vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku týkající se nové strategie EU v oblasti rozšíření[4],

– s ohledem na svá předchozí usnesení o Černé Hoře,

– s ohledem na článek 55 jednacího řádu,

– s ohledem na zprávu Výboru pro zahraniční věci (A10-0000/2025),

A. vzhledem k tomu, že rozšíření je hlavním nástrojem zahraniční politiky EU a strategickou geopolitickou investicí do míru, stability, bezpečnosti a prosperity;

B. vzhledem k tomu, že každá země je posuzována podle svých výsledků;

C. vzhledem k tomu, že Černá Hora postoupila v procesu přistoupení nejdále a má významnou podporu veřejnosti;

[4] Úř. věst. C 167, 11.5.2023, s. 105.

Závazek v souvislosti s přistoupením k EU

1. uznává pevné odhodlání Černé Hory přistoupit k EU a potvrzuje svou plnou podporu budoucímu členství této země v EU;

2. vítá pozitivní pokrok Černé Hory při zavádění reforem a opatření souvisejících s EU, který se opírá o ambiciózní časový plán a společné úsilí politických subjektů, občanské společnosti a občanů; chválí Černou Horu za splnění prozatímních kritérií pro kapitoly 23 a 24 a za obdržení pozitivní zprávy o hodnocení prozatímních kritérií; vítá uzavření dalších tří kapitol jednání, čímž se jejich celkový počet zvýšil na šest;

3. vybízí všechny politické činitele, aby se nadále soustředili na integraci do EU a potřebné reformy; zdůrazňuje, že k uzavření dalších kapitol je zapotřebí politické stability, odhodlání a konstruktivní angažovanosti napříč stranami; zdůrazňuje, že aby byl zajištěn skutečný pokrok, musí být přijaté reformy skutečně prováděny;

4. vítá setrvale plný soulad Černé Hory se společnou zahraniční a bezpečnostní politikou EU, včetně omezujících opatření EU, mimo jiné opatření přijatých v souvislosti s ruskou válečnou agresí proti Ukrajině; vyzývá Černou Horu, aby důrazněji prosazovala omezující opatření a zabránila jejich obcházení;

5. vyjadřuje Černé Hoře uznání za její humanitární a materiální podporu Ukrajině; připomíná, že Černá Hora přijala velký počet ukrajinských uprchlíků;

6. je stále vážně znepokojen zlovolným zahraničním vměšováním, pokusy o destabilizaci, hybridními hrozbami a dezinformačními kampaněmi ze strany třetích zemí a naléhavě vyzývá Černou Horu, aby ve spolupráci s EU a NATO přijala protiopatření; vyzývá EU a černohorské orgány, aby posílily strategickou komunikaci s občany Černé Hory o výhodách procesu rozšíření a členství v EU;

7. vítá, že se černohorský parlament opětovně zapojil do činnosti Parlamentního výboru pro stabilizaci a přidružení;

Demokracie a právní stát

8. uznává klíčovou úlohu černohorského parlamentu v procesu přistoupení; se znepokojením bere na vědomí politické bojkoty a blokády, jakož i opětovný nárůst napětí a etnické polarizace; vyzývá ke konstruktivnímu dialogu a dosažení konsensu napříč politickým spektrem, přičemž prioritou je kvalita právních předpisů; důrazně podporuje inkluzivní a transparentní veřejné konzultace a pravidelné zapojení občanské společnosti do rozhodování;

9. vyzývá Černou Horu, aby zcela sladila svůj volební právní rámec s normami EU a provedla doporučení Úřadu pro demokratické instituce a lidská práva Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě[5]; vyzývá Černou Horu, aby v souladu s normami EU zvýšila transparentnost a posílila dohled nad výdaji politických stran a zabránila zneužívání státních prostředků;

[5] https://www.osce.org/odihr/elections/montenegro/542637.

10. vyzývá černohorské orgány, aby v celé zemi zavedly konání komunálních voleb v jeden den, a zvýšily tak efektivitu správy věcí veřejných, snížily politické napětí a posílily stabilitu a efektivitu obecních a státních institucí;

11. zdůrazňuje význam profesionální a transparentní státní služby založené na výsledcích; vyzývá Černou Horu, aby změnila a provedla příslušné právní předpisy;

12. vítá zařazení Černé Hory do zprávy Komise o právním státu za rok 2024;

13. vítá pokrok, jehož bylo dosaženo v provádění hlavních reforem soudnictví, přijetí nového strategického rámce a dokončování dlouhodobě nevyřešeného jmenování soudců;

14. naléhavě vyzývá Černou Horu, aby více sladila svůj právní rámec, včetně ústavy, s právními předpisy a normami EU týkajícími se nezávislosti, odpovědnosti, nestrannosti, bezúhonnosti a profesionality v soudnictví, provedla nesplněná mezinárodní doporučení a stanovila kritéria pro odchod soudců a státních zástupců do důchodu v souladu s evropskými normami;

15. bere na vědomí kroky přijaté v rámci boje proti korupci, včetně nových právních předpisů a ustanovení o ochraně oznamovatelů; vybízí Černou Horu, aby se dále přizpůsobovala *acquis* a normám EU a zabývala se doporučeními Komise, Benátské komise a skupiny GRECO;

16. bere na vědomí činnost Agentury pro předcházení korupci a žádá, aby jí byly poskytnuty dostatečné finanční prostředky; vyzývá k posílení rámce pro předcházení korupci;

17. naléhavě vyzývá Černou Horu, aby své právní předpisy o zbraních sladila s právem EU a mezinárodními normami; je zděšen tragickou masovou střelbou v Cetinje a vyjadřuje soustrast rodinám obětí;

18. vyzývá Černou Horu, aby svou vízovou politiku plně sladila s vízovou politikou EU, zejména pokud jde o země představující bezpečnostní riziko;

Základní svobody a lidská práva

19. lituje, že nejzranitelnější skupiny společnosti stále čelí diskriminaci; vyzývá Černou Horu, aby přijala novou antidiskriminační právní úpravu a zlepšila tak přístup zranitelných skupin k právům; zdůrazňuje, že dodržování práv národnostních menšin je nedílnou součástí *acquis* EU;

20. odsuzuje všechny nenávistné verbální projevy a trestné činy z nenávisti; vítá kriminalizaci rasismu a nenávistných verbálních projevů;

21. vyzývá černohorské orgány, aby se zabývaly rozdíly v odměňování žen a mužů, zlepšily účast žen na rozhodování a bojovaly proti genderovým stereotypům; je hluboce znepokojen vysokou mírou genderově podmíněného násilí;

22. vítá nové právní předpisy Černé Hory o sdělovacích prostředcích a její strategii pro politiku v oblasti sdělovacích prostředků; trvá na politice nulové tolerance, pokud jde o

nátlak na novináře nebo jejich obtěžování, a to i ze strany veřejných činitelů; zdůrazňuje, že je zapotřebí dalšího efektivního šetření starých případů;

23. lituje převládající vysoké míry polarizace ve sdělovacích prostředcích a jejich zranitelnosti vůči politickým a zahraničním vlivům; vyzývá černohorské orgány, aby zajistily redakční, institucionální a finanční nezávislost veřejnoprávního vysílání; vyzývá všechny sdělovací prostředky, aby dodržovaly právní požadavky na transparentnost veřejného financování;

24. vítá zveřejnění výsledků sčítání obyvatelstva provedeného v roce 2023; vyzývá zúčastněné strany, aby jich využívaly nediskriminačním způsobem;

25. vyzývá Radu pro spolupráci mezi vládou a nevládními organizacemi, aby obnovila svou činnost;

Usmíření a dobré sousedské vztahy

26. připomíná, že základními prvky procesu rozšíření jsou dobré sousedské vztahy a regionální spolupráce. oceňuje aktivní zapojení Černé Hory do iniciativ regionální spolupráce;

27. lituje, že kapitola 31 nemohla být v prosinci 2024 uzavřena; vyzývá všechny zapojené strany, aby našly řešení nevyřešených dvoustranných otázek a upřednostnily budoucí zájmy občanů západního Balkánu; připomíná, že je třeba se vyvarovat využívání nevyřešených dvoustranných a regionálních sporů k blokování procesu přistoupení kandidátských zemí;

28. vybízí Černou Horu, aby uplatňovala proaktivní přístup k řešení případů válečných zločinů a zajistila obětem přístup ke spravedlnosti a odškodnění;

Hospodářské a sociální reformy

29. vítá zapojení Černé Hory do platebních schémat SEPA, což občanům a podnikům snižuje náklady;

30. vítá nový plán růstu pro západní Balkán a Nástroj pro reformy a růst pro země západního Balkánu; vítá, že Černá Hora přijala program reforem, a vyzývá k jeho plnému provádění; zdůrazňuje, že ve fázích přípravy, provádění, monitorování a hodnocení je důležité zapojit do konzultací zúčastněné strany;

31. vybízí Černou Horu, aby co nejlépe využila všech finančních prostředků EU a lépe sladila své právní předpisy s právními předpisy EU v oblasti předcházení podvodům; připomíná podmíněnost financování EU;

32. kladně hodnotí hospodářský růst Černé Hory; vyzývá k přijetí dalších kroků ke snížení rozpočtového schodku a veřejného dluhu a k dalšímu odstranění osvobození od nepřímých daní, které nejsou v souladu s acquis EU;

33. vybízí černohorské orgány, aby posílily digitální transformaci a prováděly politiky na trhu práce založené na důkazech;

34. vyzývá k větší transparentnosti při zadávání veřejných zakázek, zejména u postupů využívajících mezivládní dohody, a k plnému dodržování pravidel a zásad EU;

Energie, životní prostředí a konektivita

35. naléhavě vyzývá Černou Horu, aby přijetím a prováděním vnitrostátního plánu v oblasti energetiky a klimatu, přijetím právních předpisů o energetické účinnosti a další integrací s trhy s energií v EU urychlila ekologickou transformaci, zlepšila svůj institucionální a regulační rámec a zvýšila energetickou odolnost;

36. vybízí k přijetí odvětvových strategií pro nakládání s odpady, kvalitu ovzduší a vody, ochranu přírody a změnu klimatu. které zajistí strategické plánování investic;

°

° °

37. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení Radě, Komisi, místopředsedovi Komise, vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, vládám a parlamentům členských států a prezidentovi, vládě a parlamentu Černé Hory.

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ

Černá Hora má bohatou, i když někdy bouřlivou historii. Ačkoli není mým úkolem ani naší společnou povinností zabývat se minulostí, je současná politická a společenská realita v zemi touto minulostí zásadně ovlivňována. Není nutné vracet se k minulým událostem, ale musíme je mít neustále na paměti. Během setkání s různými politickými činiteli, od zástupců občanské společnosti a starostů až po prezidenta republiky, jsem získal cenné poznatky, které mi umožnily situaci hlouběji porozumět a upevnily některé mé dřívější postřehy.

Politická situace v Černé Hoře je zcela obvyklá, po tři desetiletí vládla jediná strana, která sehrála klíčovou roli pro zajištění nezávislosti země a jejího vstupu do NATO. Toto dlouholeté vládnutí však po sobě zanechalo také řadu nevyřešených problémů, z nichž mnohé buď neřešilo, nebo v některých případech aktivně přispělo k jejich vzniku. Současná vládnoucí koalice je velmi různorodá, což vyžaduje značnou koordinaci, a je tedy nutné přijímat různé kompromisy. Bylo by tedy nepřesné tvrdit, že Černá Hora není fungující demokracií. Kromě toho existuje v zemi taková míra plurality sdělovacích prostředků, která je mnohem vyšší než v jiných zemích v regionu.

V roce 2024 dosáhla vládnoucí koalice, jež konstruktivně spolupracuje s parlamentní opozicí, značného pokroku, neboť přijala právní předpisy nezbytné pro uzavření hlavních kapitol jednání. Černá Hora úspěšně uzavřela tři ze čtyř předpokládaných kapitol, což je pozitivní výsledek, který by neměl být nedoceněn. Zbývající kapitola je dočasně pozastavena kvůli námitkám Chorvatska, nicméně bezpečně zůstává předmětem jednání.

Výše jsem se zmínil o významu historie, která je pro tuto nedořešenou kapitolu obzvláště důležitá, neboť je pevně zakořeněna v historickém kontextu obou sousedících zemí. Tuto dočasnou patovou situaci považuji za nešťastnou překážku, nicméně věřím, že nakonec bude vyřešena v souladu s evropskými hodnotami, tedy se samotným základem Evropské unie a smyslem její existence.

Vládnoucí koalice znovu potvrdila svůj závazek přijmout nezbytné legislativní změny, které by urychlily sbližování Černé Hory s Evropskou unií, a umožnily tak dokončit proces jednání. Průzkumy veřejného mínění trvale naznačují, že občané Černé Hory výrazně podporují vstup do EU. Tento všeobecný souhlas je pro úřady dalším impulsem k tomu, aby pokračovaly v provádění reforem a legislativních opatření, která jsou pro proces jednání nezbytná.

Aby stát fungoval efektivně, musí efektivně fungovat i místní vládní instituce. Současné právní předpisy upravující volby, která umožňují, aby se komunální volby konaly v různých termínech, a nikoli v jeden volební den, však této efektivitě brání. Tato nesrovnalost vyvolává politické napětí, které má vzhledem k velikosti země a počtu obyvatel širší důsledky na celostátní úrovni. Navíc oslabuje efektivitu fungování obecních i státních vládních institucí. Je třeba provést změny právních předpisů upravujících volby, které by tyto nesrovnalosti odstranily a řešily další nevyřešené otázky související s volebním procesem.

Je nezbytné zabývat se soudnictvím, které musí být stabilně ukotveno jako nezávislá složka moci, zejména proto, že jedním z hlavních problémů Černé Hory je boj proti trestné činnosti a korupci. Bylo by však nespravedlivé tvrdit, že tento problém se týká pouze Černé Hory, protože vůči těmto problémům není imunní žádná země. Panují však rozdíly ve způsobu, jakým země k těmto problémům přistupují a jak je řeší. Při jednáních se zástupci orgánů jsem zaznamenal vysokou míru povědomí o těchto problémech, což je kladné a povzbudivé

znamení.

Celkově se domnívám, že nechybí politická vůle pokračovat evropskou cestou. Je však nezbytné zajistit, aby každodenní výkyvy politického života, které podle mého názoru pramení z velkého počtu politických stran, z nichž každá se snaží zajistit si vlastní pozici, nebránily přijetí zásadních právních předpisů nezbytných pro dokončení procesu jednání. Právní předpisy musí být co nejúčinnější a nesmí se stát obětí pokušení provést v nich pouze „kosmetické“ úpravy.

Černá Hora by měla především čerpat sílu ze své bohaté a hrdé historie a uvědomit si značný pokrok, kterého dosáhla. Coby nezávislý a svrchovaný stát by měla dosáhnout pokroku bez zbytečného komplexu malosti. Má všechny předpoklady vstoupit do EU v rámci stávajícího funkčního období evropských orgánů.

PŘÍLOHA: SUBJEKTY NEBO OSOBY, OD NICHŽ ZPRAVODAJ OBDRŽEL PODNĚTY

SUBJEKTY NEBO OSOBY, OD NICHŽ ZPRAVODAJKA OBDRŽELA PODNĚTY

Zpravodaj prohlašuje na svou výhradní odpovědnost, že neobdržel žádný podnět od subjektu nebo osoby, které musí být uvedeny v této příloze v souladu s článkem 8 přílohy I jednacího řádu.